

01/2012

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTTEJA

TIIVISTELMÄ

Nina Kahma ja Mervi Takala

Luottamus eläketurvaan

Eläkejärjestelmästä päättävät tahot ovat olleet huolissaan eläkejärjestelmään kohdistuvasta luottamuksesta. On arveltu, että erityisesti nuorempien ikäluokkien luottamus on rapautunut. Luottamuksella eläketurvaan tarkoitetaan kansalaisten luottamusta järjestelmää kohtaan. Luottamus lunastetaan eläkelupauksella ja toteutuneina eläkkeinä.

Päättäjille kuuluvia huolenaiheita ovat eläketurvan kustannukset ja niiden jakaminen eri väestöryhmien kesken siten, että järjestelmä toimisi kestäväällä, tehokkaalla ja oikeudenmukaisella tavalla, jotta vakuutetuille annettu eläkelupaus toteutuisi. Kansalaiset puolestaan reagoivat päätöksistä vastaavien tahojen ratkaisuihin esittämällä mielipiteitään ja näkemyksiään. Tieto luottamuksen tasosta on tärkeää eläketurvaan liittyvän päätöksenteon kannalta, mutta myös laajemmin hyvinvoinnin tutkimuksen näkökulmasta.

Raportin tavoitteena on tarjota ajantasaista tietoa suomalaisten luottamuksesta eläkejärjestelmään. Eläketurvaan kohdistuvan luottamuksen rinnalla tarkastellaan luottamusta ihmisiin ja poliittisiin päättäjiin. Tutkimuksen aineistona käytetään Eläketurvakeskuksen toimesta kerättyä, kansallisesti edustavaa *Luottamus eläketurvaan* -kyselyaineistoa. Aineisto kerättiin loppukeväästä 2011 ja sen tietoja täydennettiin myöhemmin vastaajia koskevilla rekisteritiedoilla.

Luottamusta eläketurvaan tarkastellaan kysymysten avulla, joista osa koskee mielipiteitä eläkejärjestelmästä ja osa luottamusta eläkejärjestelmää ja sen toimijoita kohtaan. Strukturoidut kysymykset kattavat vastaajien taustaa käsittelevien kysymysten lisäksi eläkeasioiden tun-

temusta, taloudellista tilannetta, eläkejärjestelmää koskevia mielipiteitä, palvelukokemuksia sekä luottamusta koskevia kysymyksiä.

Luottamusta ja eläkejärjestelmää käsittelevät kysymykset ovat hyvin erilaisia. Tavallisella kansalaisella voidaan olettaa olevan parempi käsitys esimerkiksi siitä, millainen vanhuuseläkkeen alaikäraja olisi sopiva kuin siitä, miten eläkkeiden rahoitus tulisi järjestää tai riittävätkö järjestelmän rahat tulevaisuuden eläkkeiden rahoitukseen. Eläkejärjestelmän instituutioihin kohdistuvan luottamuksen rinnalla tarkastellaan luottamusta ihmisiin ja poliittisiin päättäjiin. Näiden on aikaisemman, sosiaaliseen pääomaan kohdistuvan tutkimuksen mukaan osoitettu olevan yhteydessä toisiinsa.

Suomalaiset eivät tulosten perusteella näytä suhtautuvan kovin luottavaisesti eläkejärjestelmään. Luottamus politiikkaan ja poliitikkoihin ovat kuitenkin vielä heikommalla tasolla. Sen sijaan valtaosa suomalaisista luottaa toisiin ihmisiin.

Tutkimuksen keskeinen tulos on, että luottamus eläkejärjestelmään vaihtelee iän ja sosiaalisen aseman mukaan. Tuloksista tulee hyvin esiin se, että luottamus riippuu siitä, missä elämänvaiheessa vastaajat ovat ja miten eläkejärjestelmän kustannuksia ja hyötyjä arvioidaan oman aseman kannalta. Nuoret ikäryhmät suhtautuvat eläkejärjestelmään vanhempia ikäryhmiä luottavaisemmin, vaikka eivät usko itse hyötyvänsä järjestelmästä. Vanhimmat ikäryhmät, joilla eläkelupauksen toteutuminen on lähellä, uskovat nuoria useammin eläkkeittensä tulevan maksetuksi, vaikka eivät luota järjestelmään yhtä usein kuin nuoret. Korkeammin koulutetut, hyvätuloiset ja työssä käyvät suhtautuvat muita luottavaisemmin eläkejärjestelmään. Työttömyys näkyy luottamuksen puutteena. Myös eläkeläisten luottamus on työssäkäyviä heikompaa.

Lisätietoja:

Nina Kahma

Sähköposti: nina.kahma@etk.fi

Puhelin: 029 411 2150

Mervi Takala

Sähköposti: mervi.takala@etk.fi

Puhelin: 029 411 2162

Aineistotilaukset:

www.etk.fi › Julkaisut › Tutkimusjulkaisut ›

Raportit › Luottamus eläketurvaan

tai aineistotilaukset@etk.fi

ISBN 978-951-691-161-1 (nid.)

ISBN 978-951-691-162-8 (PDF)

ISSN-L 1238-5948

ISSN 1238-5948 (painettu)

ISSN 1798-7490 (verkkojulkaisu)

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 029 411 20

Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Telefon 029 411 20

Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus Finland

Telephone +358 29 411 20

Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi

› julkaisut